

Výroční zpráva 02/19 ZO ČSOP Alcedo za rok 2012

Obsah:

- 1) Informace o organizaci.
- 2) Aktivity organizace v roce 2012.
  - 2.1. Druhová ochrana.
  - 2.2. Péče o volně žijící organismy.
  - 2.3. Propagační a metodická činnost.
  - 2.4. Účast na správních řízeních, poradenství.
  - 2.5. Mezinárodní spolupráce.
  - 2.6. Environmentální aktivity.
- 3) Hospodaření organizace.
- 4) Plán aktivit na rok 2013.

Ad 1) **Informace o organizaci**

Organizace byla založena v únoru 2006.

Počet členů organizace v roce 2012 – osm.

Členové výboru: Mgr. Pavel Čech, RNDr. Martin Čech, Ph.D., Bc. Monika Suchoparová

Sídlo: Blanická 1299, 258 01 Vlašim, tel. 317843249, e-mail: pavelcech@tiscali.cz

Internetové stránky: www.alcedo-atthis.wu.cz

Organizace je Čestný člen Těžební unie.

Ad 2) **Aktivity organizace v roce 2012**

2.1. Druhová ochrana

Mapování hnízdního výskytu ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) na Podblanicku a středním Povltaví v roce 2012

Projekt národního programu ČSOP Ochrana biodiverzity.

Hnízdní výskyt ledňáčka byl v roce 2012 mapován na Vlašimské Blanici, Sázavě (od Zruče n. S.), Trnavě, Vltavě (ÚN Slapy) a jejich přítocích - cca 450 km. Celkem bylo sledováno 89 hnízdišť ledňáčka říčního. Hnízdění bylo zjištěno na 25 lokalitách. Ve všech případech byla obsazena stálá hnízdiště. Na sledovaném území bylo kontrolováno celkem 30 hnízdicích ledňáčků – 12 samců (M) a 18 samic (F). Nově hnízdící ptáci zde byli zastoupeni 90,0% (91,6% M, 88,8 % F). Z mláďat kroužkovaných v minulých letech zde v roce 2012 hnízdila 1 samice. Tři roky po sobě (r. 2010 až 2012) na stejné lokalitě hnízdila samice ledňáčka s kroužkem R 176356. Díky udělení výjimky KS NM Praha ze zákazu kroužkování mláďat ledňáčka říčního v norách, garant projektu okroužkoval 145 pullus.

Ledňáček říční před hnízdní norou s mláďaty.

Mapování brodivých ptáků na Podblanicku a jeho okolí v roce 2012

Projekt národního programu ČSOP Ochrana biodiverzity.

Na Podblanicku a v jeho okolí bylo v roce 2012 kontrolováno 13 hnízdišť, na kterých čáp bílý hnízdl v minulých letech. Další kontroly proběhly na místech, kde byla instalována umělá hnízda nebo byly pozorovány pokusy čápů o jejich stavbu - komíny, betonové sloupy nebo střechy zemědělských objektů (celkem 10 lokalit). Na sledovaném území bylo v roce 2012 pozorováno 9 párů čápů bílých (8 hnízdicích), které vyvedly 22 mláďat. Garant projektu vytvořil databázi hnízdišť čápa bílého na území okresu Benešov, Kutná Hora a Kolín. Zajímavý úkaz byl pozorován 2. září – nad Vlašimí přetáhla skupina čápů bílých o počtu kolem 50 jedinců.

Spolupracovník K. Hajný při kontrole hnízda čápa černého.

Hnízdění čápa černého bylo zaznamenáno na pěti lokalitách. Celkem bylo v roce 2012 vyvedeno 8 mláďat. Na dalších ze sedmi dříve obsazovaných hnízdíštích nebyli čápi černí pozorováni.

V rámci pozorování brodivých ptáků na Podblanicku byly sledovány také dvě hnízdíště volavky popelavé. V jedné z hnízdních kolonií bylo registrováno kolem 30 párů, v druhé páry 3. Na kaskádě rybníků Konopišťského potoka a Chotýšanky byly během jara a letních měsíců pozorovány jednotlivé kusy volavky bílé.

Ochrana hnízdíšť motáka lužního a čejky chocholaté na Vlašimsku

Projekt národního programu ČSOP Ochrana biodiverzity.

Moták lužní (*Circus pygargus*)

V roce 2012 se v širším okolí Vlašimi zdržovaly 3 páry motáka lužního. Podle výsledků pozorování garanta projektu a na zájmovém území působících ornitologů zde v roce 2012 hnízdil pouze jeden pár. Po bouřce 18.6.2012 bylinné patro v okolí hnízda slehlo a hnízdo překrylo. Motáci lužní hnízdíště opustili.

Čejka chocholátá (*Vanellus vanellus*)

Jako vhodné zázemí pro stavbu hnízd si čejky vybraly především mokřadní plochy uprostřed polí. Za účelem ochrany jejich hnízdíšť garant projektu jednal s představiteli zemědělských podniků hospodařících na problematických pozemcích. Hnízdní okrsky čejek byly po dohodě označeny pomocí kolíků. Přes tato opatření byla dvě hnízda čejek chocholatých zničena, nikoliv však agrotechnickými postupy, ale predátory. Podle pobytových stop mohlo jít o lišku, tchoře, kunu nebo také o prase divoké. Na sedmi lokalitách zahnízdilo celkem 12 párů. V deseti případech bylo pozorováno úspěšné vyhnízdění.

Hnízdíště motáka lužního a čejek chocholatých byla zanesena do Národní databáze ochrany přírody AOPK ČR a jejich adekvátní ochrana byla projednána s majiteli pozemků.

Retrapping Adult for Survival

Projekt Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze.

Kroužkování a proměřování dospělého ledňáčka říčního na stálém hnízdíšti.

Kroužkovací stanicí NM Praha vyhlášen projekt *Retrapping Adult for Survival – Opakovaný odchyt dospělých jedinců pro určení míry přežívání hnízdící populace*. Naše organizace tuto problematiku u ledňáčka říčního řeší již čtvrtým rokem. Stav regionální populace v roce 2012 byl námi prověřován na území okresů Benešov, Kutná Hora, Praha – východ, Praha – západ, Příbram, Tábor. Jde o nejrozsáhlejší výzkum, který byl v tomto projektu ohledně ledňáčka říčního na území ČR proveden. Vedle dalších dat k fidelitě a filopatrii ledňáčka říčního byly získány zajímavé poznatky k velikosti jeho hnízdního teritoria. S výsledky projektu byli seznámeni účastníci 31. Aktivu spolupracovníků KS NM Praha.

Sledování vývoje ichtyofauny Podblanicka

Projekt 02/19 ZO ČSOP Alcedo.

Sledování druhového složení a vývoje ichtyofauny Podblanicka má mezi členy ZO Alcedo dlouholetou tradici. Na tekoucích vodách a nádržích je prováděno přímé pozorování, fotodokumentování a rybolov (muškaření). Zajímavá data o rybách tohoto regionu poskytují také rozborů potravních zbytků vydry říční, norka amerického a vývržky ledňáčků anebo kormoránů. Získané poznatky jsou konfrontovány s výsledky výzkumů pracovníků Biologického centra AV ČR, v.v.i., Hydrobiologického ústavu v Českých Budějovicích a Českého rybářského svazu. V roce 2012 byly za účelem získání nových dat o stavu ichtyofauny na území jihovýchodní části středních Čech sebrány vývržkové sedimenty z umělých a přirozených nor ledňáčka říčního na osmi lokalitách.

Studium etologie ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*)

Projekt 02/19 ZO ČSOP Alcedo ve spolupráci s RNDr. J. Porkertem, Ph.D., členem České a Slovenské etologické společnosti.

V roce 2012 navázal projekt studia hnízdní biologie ledňáčka říčního na výsledky v roce 2010. Pomocí průmyslové kamery bylo po dobu 24 hodin sledováno chování mláďat a jejich rodičů v umělé noře. Projekt byl řešen na základě povolení AOPK ČR při Správě CHKO Blaník na řece Blanici. Mláďata byla filmována dvakrát, ve věku kolem 10 a 20 dní. Prozatím je v projektu pořízeno 14 záznamů na hnízdech s různým počtem jedinců.

Instalace nahrávací aparatury na umělé noře.

Ochrana a vytváření biotopových podmínek strnada obecného (*Emberiza citrinella*)

Navázání na projekt ČSO strnad obecný (*Emberiza citrinella*) - Pták roku 2011.

Zimním přikrmováním jsme stabilizovali zimující část místní populace strnadů. V sousedství farmy naší členky jsme ochránili a nově vytvořili biotopové podmínky pro jejich úspěšné hnízdění – ponechání vysokého drnu bylin, sestřihem a okusem vytvoření nízkých zahuštěných dřevin. V takových podmínkách vyhnízdily v roce 2012 3 páry strnada obecného.

Vytvoření nových hnízdních příležitostí pro rorýse obecného (*Apus apus*)

Při zateplování domů ve Vlašimi i přes snahu ornitologů a pracovníků místního odboru životního prostředí došlo k úbytku hnízdních příležitostí pro rorýse obecného (Ptáka roku 2004). Z iniciativy členů naší organizace byly na stěnách strojovny panelového domu v Blanické ulici č. 1299 instalovány budky pro 8 párů.

Zavěšování budek pro rorýse na strojovně panelového domu.

2.2. Péče o volně žijící organismy

Ochrana hnízdišť ledňáčka říčního – Před hnízdní sezónou ledňáčka říčního a v celém jejím průběhu jsme kontrolovali stav jeho stálých hnízdišť. Problémy většího rozsahu jsme řešili ve spolupráci se správcem toku. V případě akutního ohrožení hnízdiště jsme záchranné práce provedli sami – viz foto odstraňování padlých stromů na hnízdišti u Hradiště (Blanice).

Odstraňování padlých stromů po bleskové povodni na hnízdišti ledňáčka říčního.

Přikrmování – Během zimy členové organizace přikrmovali senem v sousedství Radošovic u Vlašimi drobnou polní a lesní zvěř. Pro ptáky zde byly na stromy zavěšovány lojové partie hovězího masa, za kterými sem přiletovali strakapoudi, sýkory, brhlíci, sojky, poštolky, káně a v noci puštíci. Zrnožraví ptáci spolu s veverkami zde nacházeli potravu v zásypu a krmítku.

Podpora biodiverzity krajiny- Ručním kosením a pastevectvím se podařilo zachovat květnaté louky a meze, zázemí mnoha druhů hmyzu. Mohly zde pobývat a vyvádět mláďata druhy, které z intenzivně obhospodařované krajiny mizí např. koroptev polní, strnad obecný, ještěrka obecná, užovka hladká...

Rozšiřování pobytového zázemí- V hruškovém sadě členky naší organizace jsme vyčistili a nově vyvěsili budky pro dutinové ptáky. Ve spolupráci se studenty Gymnázia Vlašim jsme vyvěsili budky ve vlašimském zámeckém parku. Postupně provádíme rekultivaci území bývalé skládky komunálního odpadu obce Radošovice – viz také *Mezinárodní akce Den Země „Uklid'me svět“*.

Vyvěšování budky pro lejsky bělokrké ve vlašimském parku.

2.3. Propagační a metodická činnost.

Předseda ZO ČSOP Alcedo je odborným garantem národního programu Ochrana biodiverzity pro ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) a skorce vodního (*Cinclus cinclus*). Metodicky a odborně pomáhá spolupracovníkům řešícím dílčí projekty programu, jedná o problematice se státními orgány ochrany přírody, správci toků, projektanty provádějícími úpravy břehů, rybářskými organizacemi, zúčastňuje se správních řízení. Výsledky projektů a program Ochrana biodiverzity jsou členy ZO ČSOP Alcedo popularizovány i mimo území ČR – Anglie, Chorvatsko, Německo, Polsko, Rusko, Slovensko. Mezinárodní výzkum ledňáčka říčního probíhá ve spolupráci se správou Tucholskiego a Wdeckiego Parku Krajobrazowego v Polsku. S problematikou ochrany a výzkumu ledňáčka říčního ZO ČSOP Alcedo vydala a odborným institucím podle potřeby rozesílá Metodiku ČSOP č. 34 „*Ledňáček říční (Alcedo atthis), jeho ochrana a výzkum*“ a Sborníky z I. a II. mezinárodního semináře. Místopředseda ZO ČSOP Alcedo oponoval dva odborné články o potravě a lovecké strategii ledňáčka říčního pro mezinárodní časopisy Acta Ornithologica a Behavioural Processes.

Prezentace:

Konference

Čech P. 2012: Polygamie a teritorialita ledňáčka říčního, 31. *Aktiv spolupracovníků KS NM* Praha, 3.11. 2012 Kostelec n. Č. Lesy.

Případová studie

Čech P. 2012: Ochrana ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) v ČR, In. Machar I., Drobilová L. et al. 2012: *Ochrana přírody a krajiny v České republice, Vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc: 672*

Články

Čech P. 2012: Dynamika populace ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) na Podblanicku a středním Povltaví v období 2004 – 2011, *Sbor. vlastiv. prací z Podblanicka*, 51: v tisku

Exkurze, výuka

Ústav pro životní prostředí Př.f. UK Praha – výzkum biologie ledňáčka říčního, výzkum rybožravých predátorů, Natura 2000, program ČSOP Ochrana biodiverzity – výuka.

Gymnázium Vlašim - Vítání ptačího zpěvu, revitalizace Blanice – exkurze.

Gymnázium Vlašim – ekologie a etologie ledňáčka říčního, program Ochrana biodiverzity ČSOP, Soustava Natura 2000 – výuka.

2.4. Účast na správních řízeních, poradenství

S pracovníky Povodí Vltava jsme řešili problematiku zásahy do hnízdních podmínek ledňáčka říčního na Blanici.

2.5. Mezinárodní spolupráce

Mezi Mgr. P.Čechem, garantem výzkumu ledňáčka říčního v ČR, a specialistou na ledňáčka říčního v polském programu Natura 2000 Mgr. Ing. R. Kucharskim (jeho prostřednictvím se Správou Tucholski a Wdecki Park Krajobrazowy) probíhaly během roku průběžné konzultace a výměna nových poznatků.

2.6. Environmentální aktivity

Mezinárodní akce Den Země „Uklid’me svět“

V rámci této akce provádíme úpravy lokality a odstraňování pozůstatků bývalé skládky komunálních odpadů v původním povrchovém lomu na kámen, kterým místní rolníci opravovali cesty. Po kolektivizaci posloužilo toto území jako skládka odpadu obce Radošovice u Vlašimi. V depresích se vykytují rašelinná jezírka, vyvýšeniny nabízejí vhodné podmínky suchomilným rostlinám a živočichům.

*Den Země - vynášení zbytků komunálního odpadu z bývalého lomu.
Odstraňování vyvrácených stromů v centrální části lomu.*

Výchova dětí k pozitivnímu vztahu ke zvířatům, využití volného času.

K tomuto účelu slouží zázemí farmy hospodářky ZO Alcedo, kde se mládež může seznámit s chovem koní, koz, králíků a psa. Různorodá chovatelská péče o zvířata, přes kterou se rozvíjí pozitivní vztah k přírodě, je doplněna výcvikem jízdy na koni a hipoterapií. K smysluplnému využití volného času mezi mládeží a k začátkům výzkumné činnosti mohou přispět také přednášky při výuce na školách.

Sběratelská činnost a dokumentaristika.

Člen ZO ČSOP Alcedo Jan Šmádl z Horních Kozolup na Tachovsku již přes třicet let sbírá různorodé materiály, které se týkají ledňáčka, od literatury, po umělecké předměty a technické vymoženosti, se symbolikou tohoto opeřeného drahokamu. V roce 2012 dosáhla sbírka Jana Šmádl, přes 10 000 exponátů a je svým rozsahem a pestrostí natolik unikátní, že je od roku 1999 v databázi Agentury Dobrý den v Pelhřimově, kde je také muzeum čs. rekordů a kuriozit. Díky této agentuře je sbírka Jana Šmádl uvedena v jubilejní Stříbrné Guinnessově knize rekordů, str. 25 – „Vše o ledňáčkovi“. Agentura Dobrý den také předala Janu Šmádlovi certifikáty, které potvrzují, že svojí sběratelskou činností vytvořil v tehdejší Československu nezávisle tři rekordy.

Sběratelstvím zájem o ledňáčka u Jana Šmádl nekončí, při vycházkách do terénu mapuje jeho výskyt a sleduje jeho životní projevy. V průběhu léta již připravují manželé Šmádlovi krmivo, kterým pomáhají volně žijícím živočichům přežít období zimních měsíců.

Péče o zachování genofondu našich původních plemen domácích zvířat – jedna z cest k zachování biologické rozmanitosti Země.

Na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED, Rio de Janeiro 1992) byla nezávislým státům předložena Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD). Nový strategický plán CBN byl schválen v roce 2010 v japonské Nagoji. Podle této úmluvy a její strategie patří k zachování biologické rozmanitosti Země také péče o původní domestikované živočichy a rostliny. Česká republika se může chlubit dlouhodobou tradicí šlechtění domácích zvířat. Vedle, snad nejznámějšího starokladrubského koně, patří mezi naše národní plemena také holub - Český voláč sivý. Jeho chov je relativně obtížný a zdokonalování jeho tvarových i barevných vlastností zdlouhavé. Vzhledem k typové a barevné jedinečnosti tohoto holuba nelze u něj používat meziplemenné křížení. V České republice českého voláče sivého organizovaně chová kolem 30 chovatelů. Ročně je evidováno kolem 500 holubů čtyř rasů (variet). O udržení chovatelského zájmu o toto národní plemeno, a tak zachování plastičnosti a různorodosti genofondu domácích holubů, se stará Klub chovatelů českých voláčů sivých. Tento klub pořádá pravidelné výstavy a vydává ročenku, která patří mezi nejkvalitnější v tomto oboru chovatelství. Díky aktivitám vedení Klubu chovatelů českých voláčů sivých je toto naše národní plemeno chováno v současné době i za hranicemi ČR. Místopředsedou a obětavým funkcionářem Klubu je člen ZO ČSOP Alcedo Petr Čech. Jeho chov českého voláče sivého patří i na mezinárodním poli mezi špičkové. Dlouholetá cílevědomá šlechtitelská práce Petra Čecha byla oceněna řadou úspěchů na výstavách v ČR i v zahraničí. Na Evropských chovatelských výstavách získal titul šampióna (Lipsko 2006), Mistra Evropy (Nitra 2009, Lipsko 2012). Ve varietě český voláč sivý kapratý bělohrotý je Petr Čech Klubovým mistrem. Za výsledky získané na výstavách byl v roce 2012 vyhlášen druhým neúspěšnějším holubářem za město Praha. Své poznatky z chovu holubů a bohaté zkušenosti v osvětové práci, využívá Petr Čech při vytváření pozitivního vztahu k domácím zvířatům i volně žijícím živočichům mezi veřejností u nás i v zahraničí. Petr Čech je také technickým redaktorem novodobé řady knižní holubářské literatury. V chovu členů ZO ČSOP Alcedo je také naše původní plemeno králíka – Český strakáč.

Ad 3) Hospodaření organizace v roce 2012

Příjmy:

Dotace na projekty ochrany přírody	24 500,- Kč
Sponzorské dary	25 200,- Kč
Příspěvky	6 186,- Kč
Tržby a úroky	3,- Kč
Příjmy celkem	55 889,- Kč

Zůstatek na řešení projektů a provoz organizace z roku 2011	47 966,- Kč
Výdaje:	
Na řešení projektů ochrany přírody, správní řízení, environmentální činnost a provoz organizace	61 962,- Kč
Zůstatek na řešení projektů a provoz organizace v roce 2013	35 893,- Kč

Ad 4) Plán aktivit na rok 2013

Řešení projektů národního programu ČSOP Ochrana biodiverzity.

Zapojení do projektu Retrapping Adult for Survival.

Řešení vlastních projektů:

- a) registrace a ochrana hnízdišť ledňáčka říčního.
- b) výzkum regionální ichtyofauny a potravy rybožravých predátorů,
- c) vytváření podmínek pro hnízdění dutinových ptáků,
- d) podpora biodiverzity Podblanické krajiny smysluplným vysekáváním mezí a odklizením pozůstatků divokých skládek,
- e) sledování a podpora hnízdních podmínek pro *Ptáka roku 2004 a 2011* – rorýse obecného a strnada obecného,
- f) péče o zimující živočichy,
- g) revize revitalizace toků, na kterých bylo díky naší organizaci vytvořeno nebo zachováno hnízdiště ledňáčka říčního.

Poradenská, publikační a propagační činnost.

Účast v odborných porotách řešících problémy ochrany přírody.

Environmentální výchova – přednášky, reportáže, exkurze do okolí Vlašimi.

Spolupráce se zahraničními partnery.

Poděkování sponzorům

Aktivity 02/19 ZO ČSOP Alcedo v roce 2012 podpořili tyto firmy a jednotlivci:

Metalkov spol. s r.o., PASTELL spol. s r.o., Jan Šmádl, Vlaha Vlašim, Zastupitelstvo a Rada města Vlašimi.

Za finanční a materiální pomoc patří našim sponzorům velké poděkování.

Mgr. Pavel Čech
předseda organizace v. r.

Informace o Českém svazu ochránců přírody viz: www.csop.cz, e-mail: info@csop.cz.
Ústřední výkonná rada: Michelská 5, 140 00 Praha 4, tel. 222 516 115